

Datum: 22 februari 2018
Aan: Auditcommissie
Van: Fred Ruiten, hoofd FIJZ, Concernstaf
Onderwerp: Risico's in relatie met weerstandsvermogen

Geachte leden van de auditcommissie,

In vorige bijeenkomsten is gesproken over het beleid ten aanzien van het bepalen van de omvang van de risico's die de gemeente loopt in relatie met het weerstandsvermogen. In dit memo besteden we hier aandacht aan.

Kader

Het kader voor de risico-bepaling en de relatie met het weerstandsvermogen wordt bepaald door het door de raad vastgestelde beleid in de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement van oktober 2015. Volgens de financiële verordening moeten alle financiële beleidsdocumenten om de vier jaar worden geactualiseerd, zodat in elke raadsperiode aandacht is voor de verschillende beleidsaspecten. De Nota weerstandsvermogen en risicomanagement komt dus volgens planning in het najaar 2019 aan de orde.

Probleemstelling

De nota hanteert voor de oude risico's een heel ander beleid dan de nieuwe (na 2015); deze hebben een veel grotere impact op het risicobedrag dat nodig is en dus op het getal dat het weerstandsvermogen aangeeft. Het nieuwe beleid bevat meer structuur en wordt gebruikt bij meer gemeenten; een van de effecten van het nieuwe beleid is dat bij grotere bedragen de impact van het falen van terugbetaling van leningen en/of garanties of andere risico's veel groter wordt geacht. Bijvoorbeeld een klein risico van € 100.000 levert een risicobedrag van € 10.000 (10%) op; een klein risico bij een bedrag van € 1.000.000 betekent een risicobedrag van € 200.000 (20%). Wanneer ook de oude risico's op de nieuwe manier zouden moeten worden opgevangen, zouden we tientallen miljoenen euro's meer als risicobedrag beschikbaar moeten hebben; dat zou in de praktijk betekenen dat we jarenlang forse bezuinigingen zouden moeten opvoeren om een voldoende algemene reserve te hebben. Daarom is gekozen voor de knip. Toch is twee soorten beleid voor een lange periode naast elkaar niet erg wenselijk en moeilijk uitlegbaar. Vraag is dus: Kunnen we ons beleid aanpassen zodat we een soort beleid hebben?

Uitwerking

De gekozen (nieuwe) methode sluit aan op het uitgangspunt dat we als gemeente veel terughoudender zijn geworden bij het verstrekken van garanties en leningen. Toch blijkt in de praktijk dat partijen als de Woningstichting, de Kampanje, Willemsoord, PoDH, Noordwest Ziekenhuisgroep, Scholen aan Zee regelmatig bij de gemeente aankloppen voor leningen en/of garanties. En wij zien vaak ook wel de voordelen van het verstrekken van garanties aan deze partijen, die soms ook voor ons tot besparingen leiden. Maar we hebben ook te maken met stevige uitgangspunten in ons beleid en nog een rekenkameronderzoek vanuit het verleden dat nadere regels heeft gegeven voor het verstrekken van leningen en garanties, die richting geven aan een zo beperkt mogelijk verstrekken van leningen en garanties.

Is er een mogelijkheid om hier dan toch op in te gaan? En toch ons beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen in relatie met de risico's in stand te houden en het liefst één lijn te trekken?

Voorstel:

Ik zou willen voorstellen om de volgende lijn te kiezen:

- In 2019 wordt het beleid weerstandsvermogen en risicomanagement geactualiseerd;
- In tussentijd gaan we na welke mogelijkheden we hebben om het oude en nieuwe beleid samen te voegen;
- We hebben in het verleden en ook nu nog garanties en leningen verstrekt zonder daarvoor andere zekerheden terug te vragen. Wanneer dit soort zekerheden wordt verstrekt, dan is het risico kleiner. Voorbeelden:
 - = wij hebben PoDH garanties gegeven voor investeringen. Wanneer zij niet aan hun verplichtingen zouden kunnen voldoen, zou een zekerheid (in welke vorm dan ook) op activa kunnen worden gedaan. Of gesteld kan worden dat bij een eventueel surseance van betaling die activa weer terugvloeien naar de gemeente en dat daardoor het risico beperkt wordt;

- = garanties bij Willemsoord: hiervoor geldt een vergelijkbare redenering;
 - = garanties aan woningbouwverenigingen zonder achtervang: nagegaan kan worden of positieve hypotheekverklaringen of anderszins zekerheden kunnen worden verkregen;
 - = de garantie aan de HVC van ruim € 22.000.000: vraag is welk risico wij lopen omdat wij ook mede-eigenaar zijn;
- Op dit gebied zou gezocht kunnen worden naar een verfijning in de risicobenadering;
- We kunnen nagaan welke reserves we als weerstandscapaciteit we zien. Nu wordt alleen de algemene reserve gehanteerd, maar heel gebruikelijk is om ook andere reserves met een algemeen karakter dan wel een belangrijk deel van de bestemmingsreserves te zien als weerstandscapaciteit. Alleen de kapitaallegalisatiereserves worden altijd geelimineerd omdat die rechtstreeks worden ingezet om de begroting sluitend te maken;
 - We zullen toch ook heel kritisch moeten blijven op het verstrekken van nieuwe garanties en leningen, zeker wanneer we daar onvoldoende zekerheden voor terugkrijgen: dan heeft deze lening of garantie een groot effect op het weerstandsvermogen en dus op de financiële ruimte van de gemeente. Daarom is het goed om bij eventuele nieuwe aanvragen ook het effect op het weerstandsvermogen te vermelden als mede-afweging voor de raad.
 - In tussentijd blijven we nog doorgaan met de bestaande lijn.
- Vraag daarbij is of we de raad ook in kennis moeten stellen van dit procesvoorstel. Uiteindelijk kan de raad zich bij de actualisering in 2019 uiteraard uitspreken.